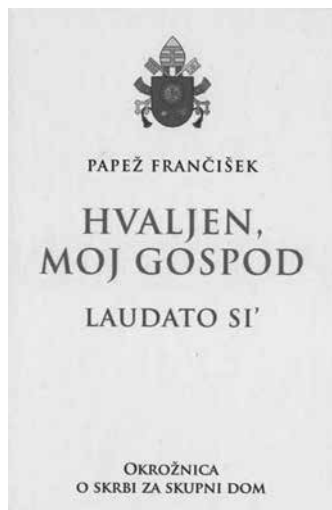

PAPEŽ FRANČIŠEK: LAUDATO SI'

Okrožnica *Laudato si'* o okoljski problematiki je prva, za katero v celoti stoji papež Frančišek, glede na to, da je okrožnico *Lumen fidei* v glavnih obrisih oblikoval Benedikt XVI. Zato so jo mnogi z zanimanjem (ali z vnaprejšnjo obsodbo) pričakovali. Po objavi je doživela številne odzive, tako znotraj, kot zunaj Katoliške cerkve. Iz "zunanjega" sveta je bilo poleg večinske pozitivne naravnosti (laične javnosti, OZN, drugih verskih voditeljev) zaznati dve kritični oceni: prvo z "leve" strani, predvsem feminističnega in LGBT gibanja, ki je napadala

nanašanje okrožnice na objektivne resnice ter posledično obsodbo splava in zagovarjanje sprejemanja telesa kot božjega daru; drugo z "desne", neokonzervativne strani, ki je zavrgla papeževo obsodbo konzumizma, malikovalskega češčenja kapitala in prostega trga, podporo teoriji globalnega segrevanja ter klic k svetovnemu političnemu vodstvu v boju za varstvo okolja. Znotraj Cerkve je doživela napad konzervativnih krogov, ki so kritizirali tako formo (npr. citiranje nekatoliških in celo nekrščanskih virov) kot vsebino okrožnice. Vsekakor gre za nov del družbenega nauka Cerkve, kjer papež po eni strani povzema svoje predhodnike (Pavla VI., Janeza Pavla II. in Benedikta XVI.), po drugi pa razvija nekaj novih elementov.

Zaradi obširne tematike in širokega kota njenega pogleda na okoljsko problematiko, ki vključuje ožja "tehnična" vprašanja ekologije, njene širše etične vidike, zelo poudarjeno družbeno razsežnost, odnos do človekovega telesa, biblično in teološko ovrednotenje in še marsikaj, jo je težko povzeti na kratko. Tu bi se osredotočil na dve vprašanji, in sicer na ožje, "tehnično" področje varstva okolja ter na vprašanje teoloških temeljev, ki stojijo v ozadju.

Ekologija kot široko razširjena aplikativna veda, ki vpliva na naše vsakdanje življenje (pomislimo samo na včasih duhamorno ločevanje

odpadkov ali na spremembe v načinih ogrevanja), je zelo mlada. Cerkev se je vključila v okoljsko prizadevanje z okrožnico Pavla VI. *Octogesima adveniens* leta 1971. Od tedaj je v družbi prišlo do precejšnjega preobrata. Medtem ko je bila ekologija takrat (vsaj pri nas) še stvar ozaveščanja in širjenja v šolske kurikule, je vmes postala vseprisotna ideja z večinsko podporo znanosti in politike (vsaj v besedah in veliko manj v konkretnih, pomenljivih uresnitvah) ter hkrati tudi novo področje ekonomske širitve "zelenih tehnologij", s tem pa tudi novo igrišče za lobije in interesne skupine. Prazni obrati t.i. zelene politike, ki je večkrat prinesla kapitalske koristi gospodarskim družbam, ki so se prilagodile novi "modi", kot dejanske spremembe v odnosu do izkoriščanja okolja, so pripeljali do novega zamaha skeptičnega odnosa do ekologije in včasih ciničnega "realizma" realnega gospodarstva (kot npr. pri nas v primeru TEŠ 6). Danes je ekologija (in obrat je bil res hiter) že demitizirana. To pa je tako pozitivno, saj omogoča njeno realno oceno in bolj usmerjeno delovanje ter do neke mere preprečuje zlorabe, ki jih hitreje spregledamo, kot tudi nevarno, saj na ta način teže "mobilizira množice" in dosega kritično maso za spremembo navad in politik.

Tu pa lahko nastopi (da opravičim ta dolgi uvod) katoliški družbeni nauk. Na

izpraznjeno mesto vse bolj neverodostojnega ideološkega ekologizma, ki občasno seže v skrajnosti antihumanizma, lahko stopi uravnotežena ideja "celostne ekologije" (137). V kolikšni meri to uspeva aktualni okrožnici papeža Frančiška? Vsekakor je zelo podrobna tako v "opisu razmer" (1. poglavje) kot v družbenih "smernicah za delovanje" (5. poglavje). Ne glede na to, ali se strinjamo s podrobnostmi, podaja zelo plastično in celostno sliko stanja okolja v svetovnem pogledu. Za ceno nevarnosti občasnega zdrsa v "katastrofizem", ki ga ji nekateri očitajo, ponuja močno motivacijsko spodbudo za spremembo delovanja na osebni in družbeni ravni. Sam težko ocenjujem njeno "tehnično" točnost, zdi pa se mi pomembno, da se izreka tudi o spornih vprašanjih, kot sta globalno segregiranje ali privatizacija vodnih virov. Predvsem skuša predstaviti pogled svetovnega "juga" (tako v opisu perečih razmer v tem delu sveta, kot s tem, da daje glas številnim škofovskim konferencam južne poloble), kjer varstvo okolja ni stvar ideologije ali prestiža, kot je mnogokrat v razvitem svetu, temveč vprašanje etike in pravičnosti. Srž družbene razsežnosti ekologije je (vsaj zame) prav v tem: drugi plačujejo razliko do realne cene izdelkov ali storitev, katerih dostopnost vzdržuje "družbo udobja" na eni in prekomerne (nerealne) kapitalske dobičke

na drugi strani. Drugi je lahko prebivalec svetovnega "juga" ali pripadnik prihodnjih generacij; v vsakem primeru je žrtev neetičnega delovanja posameznikov in nepravilne globalne družbene strukture. Družbena razsežnost je v okrožnici zelo poudarjena, kar jo tudi rešuje pred romantično ali idealistično podobo varovanja narave.

Drugo vprašanje se dotika ozadja, iz katerega izhaja okrožnica, iz njene teološke utemeljenosti. To vprašanje bi želel izpostaviti, ker se ji (tako kot celotnemu Frančiškoveму delovanju) očita antropocentrizem in "pastoralizem" brez dogmatske ukoreninjenosti. Okrožnica se v "biblični utemeljitvi" ekologije (2. poglavje) usmerja predvsem na dve razsežnosti: prva je stvarjenje, ki nam priča o vrednosti in božjem izvoru stvarstva, druga pa vstajenje, po katerem je stvarstvo povzdignjeno v božjo polnost. Tu sam pogrešam npr. vidik Jezusovega trpljenja in smrti: ta bi lahko prispeval dodatni pomen trpljenju narave in ljudi pod težo grehov, predvsem napuha in lakomnosti, ki povzročajo propadanje življenjskega okolja. Jezusovo povzdignjenje stvarstva, ki se zgodi z njegovim vstajenjem, izhaja iz njegovega povzdignjenja vse narave, vključno s človeškim grehom, na križ. Neuravnoteženost teološkega poudarka prinaša tudi težave v "antropološki analizi" ekološke krize (3. poglavje),

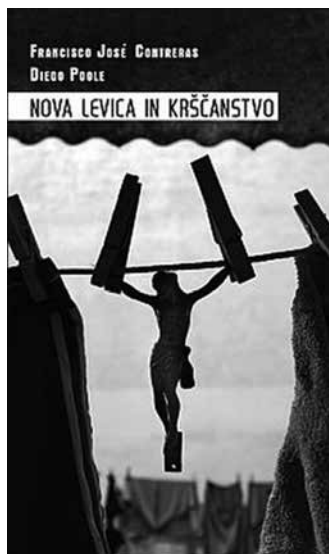
kjer je njen izvor prepoznan v tehnokratskem vzorcu, ki s svoje strani izhaja iz sodobnega antropocentrizma in "praktičnega relativizma" (122), a brez reference na izvirni greh, ki ga človek širi tudi na svoje okolje, na naravo. Ker je ta vidik potisnjen v ozadje (sicer ne povsem spregledan, npr. v čl. 66), včasih dobimo vtis, da okrožnica preveč poudarja človekovo lastno delovanje, neke vrste ekološki in družbeni aktivizem (četudi umerjen in duhovno utemeljen), in premalo na vidik milosti, ki jo človek pri tem potrebuje. Vendar je prav zavest o milosti pravi temelj trdne odgovornosti in svobode, s tem pa tudi aktivnega delovanja v smeri pravičnejše družbe in skrbi za okolje. Zdi se, da okrožnica govori bolj s pola "že", kot "še ne" krščanskega razodetja, bolj iz pola uresničevanja Božjega kraljestva v svetu, kot s pola njegove prihodnje polne uresničenosti. Od tu osredotočenost na človeka, od tu "idealizem", ki ga lahko zaznamo v njenih besedah. Tak pristop je gotovo izbran tudi zaradi njene usmeritve na "vse ljudi dobre volje", čeprav je videti, da posebej nagovarja tudi tiste izmed "notranjih", se pravi katolikov, ki menijo, da ekološko vprašanje nima povezave z njihovo vero. To vprašanje naj na tem mestu le nakažem, saj ni prostora za podrobnejšo analizo. Kritika tega pristopa je seveda legitimna, a bi se po mojem mnenju morala varovati zdrsa

v kvietizem ali v ekskluzivistično zaprtost pred svetom in njegovimi težavami (neke vrste privoščljivo opazovanje fiaska zahodnega modela družbe kot rezultata odvrnitve od Boga).

Po Ireneju Lyonskemu je Božja slava živi človek, življenje človeka pa je zrenje Boga. V zemeljskem življenju Boga zremo "v ogledalu", to je v obličju drugega in v obličju narave. Ker človekova duša po klasični opredelitvi zaobjema svet (kozmos), je njegovo življenje na neki način življenje sveta. Ne živi le v svetu, ampak živi življenje sveta kot stvarstva. Človek je povezan s stvarstvom kot njegov del in hkrati kot njegov vrh - to pa ni sam po sebi, ampak v svoji posebni povezanosti z Bogom. Bog je stvarstvo zaupal njegovi svobodi, ki je delno okrnjena zaradi padca v greh. Kot kristjani pa verjamemo tudi, da je z odrešenjskim delovanjem Jezusa Kristusa po njem in v njem človekovo dostojanstvo znova obnovljeno, s tem pa tudi dostojanstvo stvarstva. Kot je naše življenje v njem, je tudi življenje stvarstva, narave, vseh živih bitij v njem. Da bi izpolnili to Kristusovo življenje v nas in v stvarstvu, nas poskuša spodbuditi papež Frančišek v okrožnici *Laudato si'*. Na nas je, koliko njenih semen bomo pustili zrasti v sebi in v svojem okolju. Ne glede na to, ali nam je njen slog všeč ali ne.

Rok Blažič

FRANCISCO JOSÉ CONTRERAS IN DIEGO POOLE: NOVA LEVICA IN KRŠČANSTVO
PREV. ALENKA VREČAR.
DRUŽINA: LJUBLJANA 2015,
365 STR.

Lani poleti je pri založbi Družina izšla knjiga *Nova levica in krščanstvo* španskih avtorjev, sicer profesorjev filozofije prava, Francisca Josėja Cotrerasa in Diega Pooleja. Knjiga je zbirka štirih že objavljenih razprav o preobrazbi levice na prehodu v novo tisočletje in njenem odnosu do krščanstva, ki so za objavo v tej knjigi predelane in razširjene.

Prva razprava predstavi temeljno sporočilo knjige, da je "levica, ki je v dvajsetem stoletju doživela polom s svojim tradicionalnim programom (socializmom),

v enaindvajsetem stoletju družbeno-ekonomsko revolucijo zamenjala z moralno-kulturno" (21) in da "dojema Cerkev kot poslednji branik organiziranega odpora proti svojemu projektu" (22), zato se zateka h kristjanofobiji. Contreras izhaja iz ideje o 'zahodni državljanski vojni', o spopadu med konzervativci, ki izhajajo predvsem iz judovsko-krščanske moralne tradicije, in progresisti, ki se identificirajo z relativističnim, hedonističnim, liberacionističnim in postreligioznim svetovnim nazorom, značilnim za postmoderno levico. Ta spopad, pravi avtor, bo "postala najpomembnejša odnosa os, najvplivnejša družbena realnost v prihajajočih desetletjih" (33), osrednja bojišča tega spopada pa bodo aktualna vprašanja s področja bioetike (splav, evtanazija, genski inženiring), spolna etika in model družine (permisivnost, homoseksualne zveze, nadomestno materinstvo) in položaj vere v javnem življenju. Nato se avtor posveti še dvema temama, ki sta tesno povezani z razvojem nove levice. Prva je pojav in razvoj feminizma, ki je od upravičenega prizadevanja za enakopravnost žensk v javnem življenju, preko problematiziranja vloge ženske kot žene in matere v šestdesetih in sedemdesetih privedel do pojava teorije spola, ki spol razume zgolj kot kulturni konstrukt. Druga tema pa je vprašanje človekovih pravic, pri katerih Contreras še posebej problematizira njihovo